

О. ХЕНРИ

ВИОЛЕТОВАТА РОКЛЯ

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

Нека се занимаем сега с цвета, известен като виолетов. Този цвят с право е получил признание сред синовете и дъщерите на човешкия род. Императорите го обявяват за свой отличителен цвят. Гуляйджиите в цял свят се стремят да докарат цвета на носовете си до този топъл оттенък, който се получава от смесването на червено и синьо. Казват, че принцовете били родени за виолетово; и това несъмнено е така, защото коликите обагрят техните лица с този царствен цвят точно тъй, както обагрят и чипоносите физиономии на сополанковците на дърваря. Всички жени обичат този цвят... когато е на мода.

А точно сега се носи виолетово. Това веднага се вижда на улицата. Разбира се, на мода са и други цветове — онзи ден например видях едно мило същество с масленозелена рокля, гарнирана долу с квадрати, бродирани с копринени конци, с три реда волани по края, деколтето — с драпирана дантела, ръкавите — с двойни буфани, под които надничаха набрани дантелени маншетки — но все пак много се носи и виолетово. Ако не вярвате, излезте да се разходите някой ден по Двайсет и трета улица.

Та именно затова Мейда — продавачката с големите кафяви очи и канелена коса от магазин „Кошер“ — каза на Грейс — момичето с брошката от изкуствени брилянти и с дъх на ментови бонбони:

— За Деня на благодарността ще имам виолетова рокля, ушита по поръчка.

— О, така ли? — каза Грейс и прибра няколко чифта ръкавици номер седем и половина в кутията с номер шест и три четвърти. — Аз пък предпочитам червеното. На Пето авеню ще видиш повече червено, отколкото виолетово. А и мъжете май повече го харесват.

— На мен най ми допада виолетово — каза Мейда. — Старият Шлегел обеща да ми ушие роклята за осем долара. Ще стане чудна. Полата ще бъде плисирана, а корсажът — със сребърен галон и бяла яка и с два реда...

— Ще се минеш — каза Грейс и намигна многозначително.

— ... плетен ширит и бяла гарнитура, и широки...

— Ще се минеш, ще се минеш — повтори Грейс.

— ... и широки набрани ръкави с обърнати маншети, поръбени с кадифе. Но какво искаш да кажеш с това „ще се минеш“?

— Ти мислиш, че господин Рамзи обича виолетовия цвят, но вчера го чух да казва, че най-силно впечатление му правят

тъмночервените тонове.

— Това не ме интересува — каза Мейда. — Аз предпочитам виолетовото, а който не го харесва, да минава от другата страна на улицата.

— Което навежда на мисълта, че в края на краищата и привържениците на виолетовото могат да бъдат жертва на известни заблуди. Много опасно е, когато една девица смята, че може да носи виолетовото независимо от предпочитанията и мнението на околните; и когато императорите мислят, че техните виолетови мантии са вечни.

За осем месеца Мейда беше успяла да скъта осемнадесет долара. Тези пари ѝ бяха стигнали да купи всичко необходимо за роклята и да предплати на Шлегел четири долара. В навечерието на Деня на благодарността щеше да има точно колкото да плати останалите четири. И за празника щеше да облече нова рокля — какво по-хубаво от това на този свят?

В Деня на благодарността старият Бахман, собственикът на „Кошер“, даваше редовно обед на служителите си. А през останалите триста шестдесет и четири дни — без неделите — той всеки ден им напомняше колко весел е бил последният банкет и какви радости ще им донесе следващият, с което ги подтикваше да работят по-ревностно. За банкета по средата на магазина слагаха дълга маса. Витрините закриваха с амбалажна хартия, а пуйките и другите лакомства, купени от близкия ресторант, внасяха през задния вход. Сигурно се досещате, че „Кошер“ съвсем не беше някой модерен универсален магазин с ескалатори и манекени. Той беше достатъчно малък, за да може да се нарече просто голям магазин; в него бихте могли да влезете спокойно, да си закупите каквото ви трябва и да си излезете. А на обед в Деня на благодарността господин Рамзи винаги...

Ама че съм и аз! Нали най-напред би трябвало да ви кажа няколко думи за господин Рамзи! Защото той е много по-важен от виолетовия или зеления цвят и дори от червения боровинков сос. Господин Рамзи беше управител на магазина и ако питате мен, аз имам много добро мнение за него. Той никога не щипеше момичетата, като ги случеше в някой тъмен ъгъл; а когато при затишие в работата им разказваше разни истории и продавачките се кикотеха и възкличаваха: „Този е брадат!“, те съвсем нямаха пред вид Бърнард Шоу. Освен че беше истински джентълмен, господин Рамзи се отличаваше и с други

странни и необичайни качества. Той беше маниак на тема здраве, убеден, че човек никога не бива да яде онова, което се смята полезно. Не можеше да търпи хора, които гледат да се настанят удобно или търсят убежище от снежната буря, или носят шушони, или вземат лекарства и изобщо разглезват себе си. Всяка една от десетте продавачки се унасяше всяка вечер в сладки мечти: как ще стане госпожа Рамзи и ще му пържи свински пържоли с лук. Защото старият Бахман се готвеше да го вземе за съдружник идущата година. И всяка от тях знаеше, че ако хване в клопката Рамзи, ще успее да избие от главата му тези смахнати разбирания за здравето още преди да му се е оправил стомахът от сватбената торта.

Господин Рамзи беше церемониал-майстор на обед. Гой винаги осигуряваше двама италианци — цигулар и арфист — и след обед всеки имаше възможност да потанцува.

И ето че бяха замислени две рокли с цел да покорят Рамзи — едната виолетова, а другата червена. Естествено останалите осем момичета също щяха да бъдат с рокли, но те не влизат в сметката. По всяка вероятност те щяха да носят някакви блузки с черни поли, които изобщо не можеха да се сравняват с великолепието на виолетовото и червеното.

Грейс също беше събрала малко пари. Тя смяташе да си купи готова рокля. Защо да хаби време и нерви с шивачи? Имаш ли хубава фигура, винаги ще се намери нещо подходящо — нали конфекцията се шие за съвършена фигура? Е, вярно, че все се налага да ги отзема в талията — средната фигура е по-широка в кръста.

Настъпи вечерта преди Деня на благодарността. Мейда забърза към къщи радостна и тръпна при мисълта за щастливото утре. Тя мечтаеше за виолета, но мечтите ѝ бяха бели — онзи възторжен стремеж на младостта към радостите на живота, без които тя неминуемо увяхва. Тя беше убедена, че виолетовото ще ѝ отива и за хиляден път се мъчеше да увери себе си, че господин Рамзи обича виолетовия, а не червения цвят. Тя отиваше в къщи, за да вземе четирите долара, увити в хартийка и скрити в долното чекмедже на скрина, а после щеше да отиде при Шлегел, да му плати и да си вземе роклята.

Грейс живееше в същата къща. Нейната стая се намираше точно над Мейдината.

В къщи Мейда свари врява и олелия. Езикът на хазайката тракаше ожесточено като джурило в бучка. След малко Грейс слезе в стаята на Мейда обляна в сълзи, с очи, по-червени от всякаква рокля.

— Каза ми да си излизам — изплака Грейс. — Вещицата му с вещица! Защото имам да ѝ давам четири долара. Изнесе куфара ми в коридора и заключи вратата. Къде да вървя? Нямам нито цент.

— Нали вчера имаше пари — каза Мейда.

— С тях си купих рокля — отвърна Грейс. — Мислех, че ще почака до другата събота за наема.

Подсмърк, подсмърк, хлип, подсмърк. Само миг и на бял свят излязоха Мейдините четири долара — нима можеше да бъде другояче?

— Душица златна! — извика Грейс, засияла като дъга. — Сега ще платя на подлата, стара квачка, а после ще отида да премеря роклята. Божествена е. Ела да я видиш. Парите ще ти връщам по долар на седмица — непременно.

Ден на благодарността.

Обедът трябваше да започне в дванайсет часа. В дванайсет без четвърт Грейс се втурна в стаята на Мейда. Да, тя наистина беше очарователна. Просто бе родена за червен цвят. Мейда седеше до прозореца със старата шевиотена пола и синята блузка и ловеше брим... Впрочем занимаваше се с изящно ръкоделие.

— Боже мой, ти още не си се облякла! — ахна червената. — Как ми стои отзад? Тези кадифени ивички са много шик, нали? Защо не си облечена още, Мейда?

— Шивачът не успя да ми ушие роклята навреме — каза Мейда. — Аз Няма да дойда.

— Това е много неприятно. Да знаеш как съжалявам, Мейда. Я облечи какво да е и тръгвай — кой ще те заглежда толкова? Ще бъдат само нашите от магазина.

— Бях се навила, че ще бъда с виолетовата рокля — каза Мейда. — Щом не можа да стане, по-добре изобщо да не идвам. Не се безпокой за мен. Тичай да не закъснееш. Страшно ти върви червено.

Цялото време, докато траеше обедът в магазина, Мейда прекара до прозореца. Тя си представяше как момичетата пицят, мъчейки се да счупят ядеца, как старият Бахман се смее с цяло гърло на собствените си, разбираеми само за него шеги, как блестят брилянтите на дебелата госпожа Бахман, която идваше в магазина само в Деня на

благодарността, как господин Рамзи се провира тук и там оживен и любезен и се грижи за удобството на всички.

В четири часа следобед тя, с окаменяло лице и безжизнен поглед, се отправи бавно към шивачницата на Шлегел и му каза, че не може да му плати сега останалите четири долара.

— Боже! — викна сърдито Шлегел. — Затова ли сте такъв тъжна? Вземете го. То е готово. Платите друг път. Нали две години всеки ден минавате покрай шивачница. Аз може шие рокли, но разбира и хората. Ще плати кога можете. Вземете го. Стана хубаво и ще бъде красива с него. Ето. Платите, кога може.

Мейда избъбра една милионна част от огромната благодарност, която изпълваше сърцето ѝ, и хукна към къщи с роклята. Навън лек дъждец зароси по лицето ѝ, Тя се усмихваше, без да го усети.

Вие, дами, които обикаляте магазините с карети, вие няма да разберете това. Вие, момичета, които пълните гардеробите си за сметка на стария, вие не можете да си представите, не можете да разберете защо Мейда не усещаше студените дъждовни капки в Деня на благодарността.

В пет часа тя отново излезе на улицата, вече облечена с виолетовата рокля. Дъждът се беше усилил и гонен от поривите на вятъра, плющеше здраво върху нея. Хората бързаха — кой към къщи, кой към трамвая — стиснали ниско чадърите и закопчали догоре шлиферите. Мнозина обръщаха глави и се чудеха на това красиво момиче със светнали, щастливи очи и виолетова рокля, което крачеше в бурята, сякаш се разхождаше в градина в слънчев летен ден.

И пак ще кажа, вие няма да разберете това, дами с пълни кесии и богати гардероби. Вие не знаете какво значи да мечтаеш ден и нощ за красиви неща — да гладуваш осем месеца, за да се сдобиеш с виолетова рокля за празника. Какво значение има дали вали дъжд, градушка, сняг, дали фучи вятър, или бушува циклон?

Мейда нямаше нито чадър, нито галошки. Имаше само своята виолетова рокля и с нея вървеше по улицата. Нека беснеят природните стихии. Изгладнялото сърце трябва да получи трошица поне веднъж в годината. Дъждът се лееше и се стичаше от пръстите на ръцете ѝ.

Изад ъгъла се зададе някакъв човек и ѝ препречи пътя. Тя вдигна глава и срещна погледа на господин Рамзи, в който блестеше възхищение и интерес.

— Мейда, вие сте просто великолепна в тази нова рокля — каза той. — Останах много разочарован, като не ви видях на обела. От всички май познати момичета вие сте най-умната и най-интелигентната. Няма нищо по-полезно и по-ободряващо от една разходка в такова време. Може ли да ви придружа?

Мейда се изчерви и кихна.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.